

Požiadavky na výrobu osív tráv a farebných d'atelinovín v Slovenskej republike

doc. Ing. Jozef Vološin, CSc., Agrogras s. r. o. Host'ová

Zabezpečenie výroby celého sortimentu tráv i farebných d'atelinovín si vyžaduje veľké množstvo organizátorskej práce pri aplikácii najprogresívnejších vedeckých poznatkov z nášho i zahraničného výskumu v podnikoch, ktoré sa rozhodli pre osivárstvo. Málo pestovateľov má na Slovensku dobudované pozberové linky na prevzdušovanie, dosušovanie, prečisťovanie, zber a pozberovú úpravu. Je pravda, že boli a sú snahy riešiť nedostatok osív dovozom zo zahraničia, ale bez zabezpečenia kvalitného biologického materiálu. Tak v dôsledku neustáleho vývoja na zahraničnom trhu hľadáme riešenie vlastnej výroby osív tráv a farebných d'atelinovín prispôsobených našim agroekologickým podmienkam v rámci rozpracovania reštrukturalizácie rastlinnej výroby, aby bola možnosť zabezpečenia sebestačnosti, ale i perspektívna možnosť vývozu.

Dobrá úroveň vo výrobe a využívaní objemových krmovín je sprievodným znakom vyspelosti poľnohospodárstva celej krajiny, ktorú potrebujeme v súčasnej dobe vstupu do EÚ i pre perspektívu poľnohospodárskych podnikov i fariem a to z hľadiska produkčného i mimoprodukčného a pre tvorbu lesopoľnohospodárskej krajiny. Progresívny rozvoj tohto semenárstva si žiada dôsledné plnenie zámerov koncentrácie i špecializácie výroby s následným dobudovaním pozberových liniek i strojov na zber semenných porastov, ktorým adekvátna pozornosť je venovaná aj na pôde Slovenskej akadémie poľnohospodárskych vied (SAPV Jech, Jambriška, Kročko, Krajčovič, Holúbek, Sommer, Šestak, Michalec, Miština, Pajtáš, Užík).

Napriek tomu, či sa trávy i d'atelinoviny pestované pre účely výrobné i nevýrobné sú pre pestovateľov v každom prípade tržnou plodinou a znamenajú pri dobrých úrodách i ekonomicky efektívnu plodinu.

Sústredená pozornosť zo strany vedecko – výskumnej základne i praxe je venovaná biologickej intenzifikácii trávnych porastov v oblasti obnovy prísevu trávnych porastov i zakladania dočasných d'atelinovinotrávnych porastov naráža však na nedostatok kvalitných osív v požadovanom sortimente.

V súčasnosti stúpa význam výroby osív tráv a farebných d'atelinovín a to pre výrobu krmovín s vyšším obsahom vodorozpustných sacharidov vhodných aj pre pasenie hovädzieho dobytky, koní, oviec i kôz, ale i pre zatrávňovanie medziradia sadov, vinogradov a plantáží drobného ovocia i pre okrasné a účelové trávniky, čo znamená zvýšený dopyt aj po osivách tráv pre nepoľnohospodárske účely, ktoré rieši aj kolega Šmajstrla.

Na Slovensku sa vyrábalo málo osív tráv a nemáme ani takú tradíciu ako je za riekou Moravou, najmä na Valašsku.

V súčasnosti po osamostatnení Slovenska je v našich podmienkach pomerne široký sortiment českého šľachtenia (Hladké Životice, Troubsko), ale už aj Slovenského (Levočské lúky, Malý Šariš, Piešťany, Pstruša, Víглаš), ktorý je dobre prispôsobený našim pôdnoklimatickým a výrobným podmienkam s dobrými parametrami v produkcii i kvalite krmiva a osiva. Ekologická podmienka Slovenska od nížin v závlahách až po podhory sú vhodné pre ich výrobu. Pri rozumnej rajonizácii výroby i využitia vhodných druhov a odrôd by bolo možné dosiahnuť sebestačnosť.

Zabezpečenie výroby celého sortimentu tráv a farebných d'atelinovín si vyžiada veľké množstvo organizátorskej práce pri aplikácii najprogresívnejších vedeckých poznatkov z nášho i zahraničného výskumu v podnikoch, ktoré sa rozhodli pre semenárstvo.

Veľkou prekážkou je rozmiestnenosť výrobných plôch, malá koncentrovanosť travosemenných porastov, naše malé pestovateľské skúsenosti i slabé materiálne – technické vybavenie. Málo pestovateľov má dobudované pozberové linky pre spracovanie osív, preto sme začali riešiť túto problematiku so Šlachtiteľskou stanicou Hladké Životice.

V rámci Slovenska bude treba dobudovať pozberové linky pre finalizáciu osív, čo vyžaduje dôkladné plnenie koncentrácie i špecializácie výroby s následným dobudovaním pozberových liniek i strojov na zber semenných porastov. K pozberovým linkám využívaných u nás (Bohatá, Bajč, Giraltovce, Kalná nad Hronom, Levočské lúky, Lovinobaňa, Lučenec, Piešťany, Spišské Vlachy, Šahy, Veľké Pole, Tatra osivo) boli za výdatnej pomoci MPSR dobudované pozberové linky MPSR Horná Streda, Diviaky a Botovo, ktoré by mohli prispieť ku skvalitneniu výroby osív tráv a farebných d'atelinovín na Slovensku hľadáme pestovateľské tak, aby plochy semenných porastov boli na výmere 300 – 600 ha podľa kapacity pozberových liniek. Nové rozdelenie druhov tráv podľa našich poznatkov je možné využívať pre zostavovanie d'atelinovinotravných miešaniek pre produkčné i mimoprodukčné účely na zátравňovanie medziradia vinogradov, sadov i drobného ovocia ako aj pre protieroznú ochranu pôdy a prísevy do trvalých travných porastov s využívaním d'ateliny lúčnej, ľadenca rožkatého i d'ateliny plazivej aj pre púťanie vzdušného dusíka.

Výroba osív tráv a d'atelinovín prekonáva od roku 1982 veľké kvantitatívne i kvalitatívne zmeny v odvodenom sortimente mätonohu jednoročného (Jitral, Jivet), mnohokvetého (Lolita, Dilana, Jiskra), trváceho (Šport, Tarpan, Mustang, Sakini), medzirodových hybridov (Bečva, Felina, Hykor, Perun), ovsíka obyčajného (Median), kostravy červenej ((Ferota, Levočská, Táboorská), ovčej (Jana), trsteníkovitej (Koreta, Lekora), timotejky lúčnej (Levočská, Sobol, Timola), reznáčky laločnatej (Milona, Niva, Rela), lipnice lúčnej (Krása, Slezanka).

Podrobným prieskumom výroboekonomických vzťahov v Čechách na morave, vo Francúzsku, Švajčiarsku, Nemecku i Dánsku sa nám darí hľadať riešenie na výrobu osív tráv aj na riešenie d'atelinovinotravných miešaniek pre krmne ako aj pre mimoprodukčné účely. Dobré pozberové zariadenia i záujem pestovateľov umožňuje pripravovať osiva podľa platných noriem ktoré chráni k spokojnosti Ústredný kontrolný a skúšobný ústav poľnohospodársky.

Pripomíname, že celý systém prípravy pôdy pre trávy, ale aj d'atelinoviny je potrebné robiť so zámerom dosiahnuť primeranú uľahnutosť pôdy s dobrou kapilaritou a osivovým lôžkom pričom vrstva pôdy nad osivom musí byť kyprá a dobre rozpracovaná. Jednotlivé druhy majú rôzne požiadavky na hĺbku sejby. Tieto požiadavky musia byť rešpektované z toho dôvodu, že veľkosť rozhoduje o klíčivosti osiva. Rozhodujúcou úlohou pestovateľov musí byť zachovanie biologickej hodnoty osiva, ktoré môže spoľahlivo udržať len účinné pozberové zariadenia, ktoré umožnia_ pripraviť osivo podľa platných noriem ktoré chráni ÚKSUP k spokojnosti odberateľov osív.

Zavedenie nových druhov i odrôd tráv do poľnohospodárskej praxe kladie trvalé požiadavky na ich odskúšanie v rôznych klimatických podmienkach v SR. Vyšľachtenie medzirodových hybridov na báze kostravy trsteníkovitej, kostravy lúčnej, mätonohu mnohokvetého na ŠS Hladké Životice (Svetlík, Fojtík, Krčmář, Černoch, Houdek, Petržela, Cagaš, Ševčíková, Machač, Šramek) si vyžaduje overovanie nových materiálov v d'atelinotravných miešankách na ornej pôde pri biologickej obnove travných porastov a zátравňovaní medziradia v sadoch a vinohradoch pri využívaní lucerna siatej, d'ateliny lúčnej, ľadenca rožkatého i d'ateliny plazivej. Počítame, že v nastávajúcom období vzrastie dopyt po osivách d'atelinovín i tráv ktoré sa budú využívať popri výrobe kvalitného krmiva i na mulčovanie a na protieroznú ochranu pôd (Krajčovič, Holúbek, Gregorová, Novák, Jambriška, Tomka, Kašper, Habovštiak, Gaborik, Šmajstrla, Vološin).

Pri d'atelinovinách možno predpokladať viacej využívanie pre prísev do TTP a niektoré trávy sa budú využívať i na sanovanie rizika kontaminácie spodných vôd nitrátmi i tekutými hnojivami.

V rámci reštrukturalizácie rastlinnej výroby sme už aj rozpracovali potrebu osív tráv a farebných d'atelinovín pre silážne účely, viacročné krmoviny, d'atelinovinostrávne miešanky pre kosbu i pastvu, trávy a d'atelinoviny na zatrávenie erózne ohrozenej ornej pôdy, pre zatrávenie sádov a vinogradov.

V štruktúre sme nepočítali na celú výmeru ale iba na podiel vyplývajúci z počtu úžitkových rokov.

VVZ v spolupráci so ŠS v ČR i SR koordinuje pre Slovensko výrobu osív vyšších stupňov. Nami prepočítaná potreba osív tráv a farebných d'atelinovín ukazuje na možnosti pestovateľov kde sú na to vytvorené materiálno – technické podmienky i odbornú zdatnosť orientovať sa na túto výrobu.

Na záver je treba zdôrazniť, že o úrovni semenárstva tráv a farebných d'atelinovín rozhoduje stále pestovateľ (Golian, Gunar, Lihan, Masar, Oravec), vyplýva to z celej rady poznatkov, keď úroveň semenárstva kolíše s príchodom alebo odchodom agrónoma alebo iných riadiacich pracovníkov. Veríme, že podniky, ktorým sa stáva naše semenárstvo koníčkom v spolupráci s VVZ a ŠS prispievajú k pestovateľskej istote i k ekonomickej stabilite semenárstva na Slovensku.